

BOGOMTALE

Th. Nishat Bagh, Kashmir, 1625. Kashmirs vandrigelighed var berømt i hele den islamiske kulturkreds. De terrasserede haver ligger ved søen Dal og ved foden af Himalayas bjergkæder. Forårets smeltevand blev ledt fra terrasse til terrasse ad vandslidsker (chadarer) og gennem kanaler og bassiner med hundredevis af springvand

- Right. Nishat Bagh, Kashmir, 1625. Kashmir's abundance of water was famous during the entire Islamic culture cycle. The terraced gardens lie at the foot of the Himalayas, and the water from the spring thaw is led from terrace to terrace via chadars and through canals and pools with hundreds of fountains

Drømmen om Paradiset – islamisk havekultur
Steen Esvad Petersen: Drømmen om Paradiset. Gyldendal, 2005. 384 s., ill. 369 kr. ISBN8702 02883 2

Den islamiske have er et indelukke af mættet frodighed, farver og dufte, der sammen med lyden af et rislende vand samles i en syntese af sansindtryk. Det er en havekultur, der spænder over et stort spektrum – fra enkle palmelunde til meget forfinede paladshaver. Denne havekultur har i mere end 1200 år afspejlet muslimernes drøm om paradiset. I sin basale form er den islamiske have en frugt- og grøntsagshave, baseret på højtudviklede overrislingssystemer i vandfattige ørkenbælter. Vandet optræder i mange former, løber til gennem underjordiske kanaler, opsamles i brønde og cisterner, gennemstrømmer kanaler og vandslidsker, hviler i bassiner eller springer i fontæner. Vand er disse havers sjæl.

I det 7. århundrede grundlagdes den islamiske havekultur på den arabiske halvø, hvor der i dag desværre ikke er bevaret historiske haver, og bredte sig i løbet af nogle få århundreder til hele Mellemøsten. I *Drømmen om Paradiset* præsenteres et bredt udsnit af de smukkeste islamiske haver, og bogens eksempler fordeler sig geografisk på tre områder (et dejligt oversigtskort er placeret bag bogens omslagsflapper): Occidenten i vest med Spanien, Marokko, Algeriet, Tunis og Sicilien; Orienten i øst med Iran/Persien, Afghanistan, Usbekhistan, Pakistan og Indien – herunder Kashmir samt i midten Levanten, der bl.a. omfatter Tyrkiet, Syrien, Libanon og Jordan (Levante (ital.): lande, der støder op til det østlige Middelhav, dér hvor solen står op.

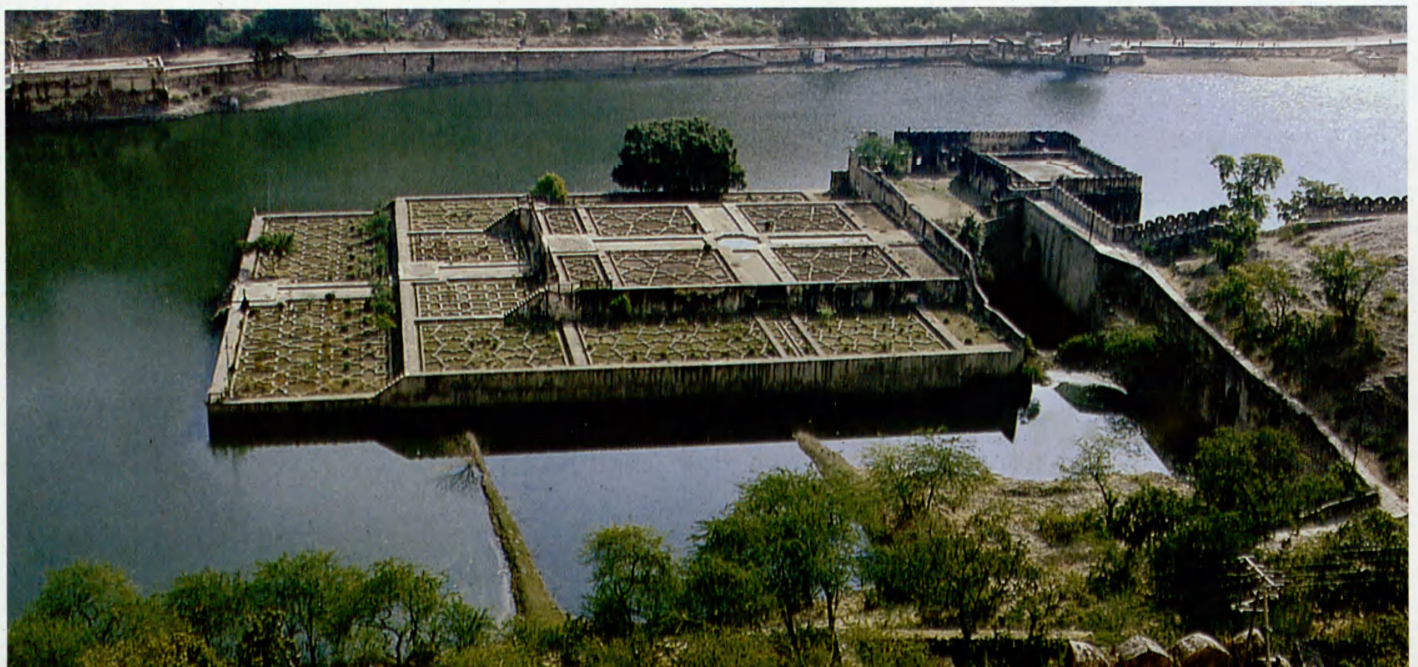
Måneskinshaven Maunbari neden for Amberpaladsets mure. Jaipur, Indien

- Moonlight garden Maunbari below the Amber palace walls. Jaipur, India

Herudover behandler de indledende afsnit paradisetanken, udviklingen på en arabiske halvø samt kalif-fer og stormoguler. I et afsluttende kapitel reflekteres over relationen Europa – Orienten, herunder inspiration og afsmitning i havekunsten via Venedig, således beskrives similariteten mellem en italiensk bjergbækhave som Villa Lante og Kashmirs vandrige haver.

Forfatteren, arkitekt Steen Esvad Petersen vil med bogen styrke interessen for den islamiske have og udvirke, at en øget opmærksomhed for denne havekultur kan medføre bedre bevaring og renovering af haverne. Hans interesse for emnet startede allerede som arkitektstuderende på en opmålingsrejse i Syrien. Siden har han i mange år rejst og studeret haverne i Spanien, Nordafrika, Mellemøsten og Indien. Bogen tager afsæt hans bog fra 1991, *Paradiset – den islamiske have*,

Divan-Beghi madrasaen i Bokhara, Usbeghistan fra 1622 ligger ud til et stort vandreservoir, der står i forbindelse med byens kanalsystem, anlagt af herskeren Timur.

- Divan-Beghi madrasa in Bukhara from 1622 lies on a large reservoir, which is connected to the city's canal system, established by Timur

men er udbygget såvel i tekst som i de mange smukke fotografier og planskitser. Bogen handler ikke alene om selve haverne, men giver også indblik i den rigt holdige islamiske kultur, i krige og plyndringer, skiftende dynastier, bygningsudsmykning, vindtårne, ishuse og teltarkitektur. Steen Esvad Petersen skriver i forordet: 'Den islamiske have er enestående ved, at den i hele sin udvikling er tro mod én og samme idé, der har sit udspring i førislamiske kulturer', og i bogen giver han os et fascinerende indblik i denne havekultur, præget af harmoni og årtusinders traditioner.

Beskrivelserne af de enkelte haver er undertiden sansede, stemningsskabende beskrivelser eller ligefrem rene eventyr: Om byen Samarkand, anlagt af Timur med haver og vandingskanaler i en ring omkring byen, skrev den spanske udsending Clavijo, 'byen havde 150.000 indbyggere, og ankomsten gik gennem skove af træer, der var så høje, at husene helt forsvandt.

Mellem haverne var der vingårde, enge og græsning, som alle fik vand fra floden Zarafshan og vandingskanaler. I mange af haverne boede folk i telte, fordi tilstrømningen til Timurs by var så stor, men teltlejrene var et farverigt og pragtfuldt syn. Khaneh Gul (Roserne Hus) dér blev beskrevet som 'et smaragdgønt tæppe med bunker af hyacintsmykker'. Om haven Bagh-i-Bahr siges, at den var fuld af narcisser, myrter og safran. Og om Maunbari, en have opbygget i tre terrasser – den øverste i korsform, og beliggende på en ø i søen neden for Amberpaladsets mure fortælles det, 'at det var en måneskinshave, beregnet for paladsets kvinder, som blev hejset ned til haven i store kurve fastgjort til tykke reb... Mellem sandsten voksede hvide blomster, som lyste op om natten og sendte tunge dufte ind over haven. Bag nicherne i kaskaderne satte tjenerne olielamper ind før haremsdamernes besøg.'

Howdan mon det ville have været at leve der? *AL*